

ŁUKASZ ZADOROŻNY¹ , TOMASZ OLBRYCHT²

**Potwierdzenie występowania *Mesosa (Mesosa) curculionoides* (LINNAEUS, 1761) oraz
Stenopterus rufus rufus (LINNAEUS, 1767)
(Coleoptera: Cerambycidae)
w południowo-wschodniej Polsce**

<http://doi.org/10.5281/zenodo.5172000>

¹ Urząd Statystyczny w Rzeszowie, ul. Jana III Sobieskiego 10, 35-959 Rzeszów, Polska,
e-mail: l.zadorozny@stat.gov.pl, fett85@o2.pl, <https://orcid.org/0000-0002-3899-5352>

² Uniwersytet Rzeszowski, Kolegium Nauk Przyrodniczych, Zakład Agroekologii i Użytkowania Lasu,
ul. M. Cwiklińskiej 1a, 35-601 Rzeszów, Polska, e-mail: tkolbr@ur.edu.pl,
<https://orcid.org/0000-0003-2854-4467>

Abstract: Confirmation of the occurrence of *Mesosa (Mesosa) curculionoides* (LINNAEUS, 1761) and *Stenopterus rufus rufus* (LINNAEUS, 1767) (Coleoptera: Cerambycidae) in south-eastern Poland. The publication presents information on the occurrence of *Mesosa curculionoides* (LINNAEUS, 1761) and *Stenopterus rufus rufus* (LINNAEUS, 1767) in south-eastern Poland. As a result of field observations carried out in the years 2020-2021, *M. curculionoides* was found at four sites in the Sandomierska Lowland, and the presence of *S. rufus rufus* was confirmed in the Bieszczady Mountains.

Key words: Coleoptera, Cerambycidae, Easter Beskid Mountains, Bieszczady Mountains, Sieniawskie Forests, new data, Sandomierska Lowland.

Mesosa curculionoides (LINNAEUS, 1761) to chrząszcz należący do rodziny Cerambycidae, którego zasięg występowania obejmuje prawie całą Europę, Kaukaz, Azję Mniejszą, Iran oraz Kazachstan (SAMA 2002, DANILEVSKY 2020). Jest jednym z trzech taksonów reprezentujących rodzaj *Mesosa* LATREILLE, 1829 na terenie Polski (BURAKOWSKI *et al.* 1990). Postacie dojrzałe wymienionego gatunku są w przyrodzie rzadko lub sporadycznie spotykane, wykazywane z nielicznych rozproszonych stanowisk zlokalizowanych głównie w centralnej części kraju (KURZAWA 2002, HOFMAŃSKI & KARG 2011). Informacje na temat występowania *M. curculionoides* w południowo-wschodniej Polsce opierają się na danych historycznych, pochodzących z końca XIX i początku XX wieku, według których gatunek wykazano z dwóch krain tj. Beskidu Wschodniego (Małkowice oraz „okolice Przemyśla”) oraz Niziny Sandomierskiej („okolice Rzeszowa”) (BURAKOWSKI *et al.* 1990).

Mesosa curculionoides (Ryc. 1) jest polifagiem. Rozwój larwalny odbywa w gałęziach i pniach drzew liściastych, wśród których należy wymienić gatunki z rodzajów: klon (*Acer* L.), olsza (*Alnus* MILL.), grab (*Carpinus* L.), kasztanowiec (*Castanea* MILL.), buk (*Fagus* L.), topola (*Populus* L.), dąb (*Quercus* L.), wierzba (*Salix* L.), lipa (*Tilia* L.) i wiąz (*Ulmus* L.) (GUTOWSKI *et al.* 1999, SAMA 2002, GONÇALVES 2013). W piśmiennictwie, jako rośliny żywicielskie, wymieniane są również drzewa owocowe, w tym: jabłoń (*Malus* MILL.), śliwa (*Prunus* L.), grusza (*Pyrus* L.) (DE LA ROSA 2011) oraz jemiola (*Viscum album*) (SAMA 2002). Całkowity rozwój gatunku trwa od dwóch do trzech lat, a postacie dojrzałe spotykane są od maja do końca lipca (SAMA 2002).

Ryc. 1. *Mesosa curculionoides* (fot. T. Olbrycht).

Fig. 1. *Mesosa curculionoides* (photo T. Olbrycht).

Podczas obserwacji terenowych, przeprowadzonych w latach 2020–2021, *M. curculionoides* odnaleziono na czterech stanowiskach zlokalizowanych w południowo-wschodniej Polsce. Imagines zaobserwowano, stosując metodę „na upatrzonego”, na nieokorowanych dębowych słupkach podtrzymujących ogrodzenia leśnych upraw dębu szypułkowego (*Quercus robur* L.) (Ryc. 2) i na składzie drewna, na pniach dębu.

Lokalizacja stanowisk:

Nizina Sandomierska: obszar Natura 2000 „Lasy Sieniawskie”:

Nadleśnictwo Oleszyce: leśnictwo Miłków, [FA36], 14.06.2020, 1 ex., leg. Ł. Zadorożny;

Nadleśnictwo Sieniawa: leśnictwo Chrapy, [FA35], 28.06.2020, 6 exx., leg. T. Olbrycht, 3 exx., leg. Ł. Zadorożny; 05.07.2020, 1 ex., leg. Ł. Zadorożny; leśnictwo Czerwona Wola, [FA25], 12.06.2021, 1 ex, leg. Ł. Zadorożny; leśnictwo Witoldówka, [FA26], 27.06.2021, 2 exx, leg. Ł. Zadorożny.

Ryc. 2. Ogródenie uprawy dębu szypułkowego (*Quercus robur*) w leśnictwie Miłków – miejsce obserwacji *Mesosa curculionoides* (fot. T. Olbrycht).

Fig. 2. Fence surrounding the English oak (*Quercus robur*) crops in the Miłków forestry – *Mesosa curculionoides* observation site (photo T. Olbrycht).

W obrębie gatunku *Stenopterus rufus* (LINNAEUS, 1767) (Coleoptera: Cerambycidae) wyróżniono cztery podgatunki: *S. rufus geniculatus* KRAATZ, 1863, *S. rufus rufus* (LINNAEUS, 1767), *S. rufus syriacus* PIC, 1892 oraz *S. rufus transcaspicus* LAZAREV, 2008. Na terenie Polski stwierdzono występowanie jedynie gatunku nominatywnego, którego zasięg występowania obejmuje głównie środkową i południową Europę, w tym Wyspy Kanaryjskie (DANILEVSKY 2020). Nieliczne informacje dotyczące występowania *S. rufus rufus* w Polsce opierają się głównie na danych z końca XIX i początku XX wieku (KELCH 1852, TRELLA 1925, ŚLIWIŃSKI 1961, ŁUSZCZAK & STARZYK 1982, GUTOWSKI 1992). Po 2000 roku pojedyncze imagines omawianego gatunku zostały odłowione na trzech stanowiskach położonych w południowej Polsce: Barwinek w Beskidzie Wschodnim i przełęcz „Przysłup” koło Żubraczego w Bieszczadach (OLBRYCHT & SZEWKIENICZ 2013) oraz Grabówka koło Kędzierzyna-Koźła na Górnym Śląsku (GRZYWOCZ & LARYSZ 2020).

Stenopterus rufus rufus podobnie jak wcześniej przedstawiona *M. curculionoides* należy do polifagów. Rozwój larwalny odbywa w obumierających gałęziach drzew liściastych, takich jak np.: dąb (*Quercus* L.), kasztanowiec (*Castanea* MILL.), orzech (*Juglans* L.), śliwa (*Prunus* L.), robinia (*Robinia* L.) oraz wierzba (*Salix* L.). Imagines odżywiają się pyłkiem kwiatów, zwłaszcza tych należących do rodziny astrowatych (Asteraceae DUM.) oraz selerowatych (Apiaceae LINDL.). Pojaw postaci dojrzałych jest stosunkowo krótki i w Europie Środkowej trwa od połowy lipca do końca sierpnia (BURAKOWSKI *et al.* 1990, LA MANTIA *et al.* 2010, NORBIATO *et al.* 2015).

Podczas obserwacji terenowych prowadzonych w lasach leśnictwa Balnica odłowiono jednego osobnika *Stenopterus rufus rufus*. Chrząszcz został zebrany w efekcie czerpakowania kwitnących roślin należących do rodziny selerowatych, które porastały skraj leśnej drogi.

Lokalizacja stanowiska:

Bieszczady: obszar Natura 2000 „Bieszczady”:

Nadleśnictwo Komańcza, leśnictwo Balnica, [EV85], 14.06.2020, 1 ex., leg. Ł. Zadorożny.

Okazy dowodowe znajdują się w kolekcjach autorów niniejszego doniesienia.

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1990. Chrząszcze – Coleoptera. Cerambycidae i Bruchidae. *Katalog fauny Polski* 23(15): 1–312.
- DANILEVSKY M. 2020. Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Chrysomeloidea I (Vesperidae, Disteniidae, Cerambycidae). Vol. 6/1, 712 pp.
- DE LA ROSA J.J. 2011. *Mesosa curculionoides* (LINNAEUS, 1761) (Coleoptera: Cerambycidae: Lamiinae): presencia en Sierra Morena (Sur de España). *Archivos entomológicos* 5: 145–146.
- GONÇALVES A.R. 2013. Additions to the known distribution of *Mesosa curculionoides* (LINNAEUS, 1761) (Coleoptera: Cerambycidae: Lamiinae) in Portugal. *Archivos Entomológicos* 9: 57–58.
- GRZYWOCZ J., LARYSZ A. 2020. Pierwsze stwierdzenie *Stenopterus rufus* (LINNAEUS, 1767) (Coleoptera: Cerambycidae) na Górnym Śląsku. *Acta entomologica silesiana* 28(online 025): 1–4.
- GUTOWSKI J.M., HOŁOWIŃSKI M., PIOTROWSKI W., ROZWAŁKA R. 1999. Nowe i rzadkie gatunki kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) na Roztoczu, Wyżynie Lubelskiej i Podlasiu. *Wiadomości entomologiczne* 18(1): 11–22.
- GUTOWSKI J.M. 1992. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) Rostocza. *Fragmenta Faunistica* 35: 351–383.
- HOFMAŃSKI D., KARG J. 2011. Różnorodność fauny kózkowatych (Coleoptera, Cerambycidae) w Parku Krajobrazowym im. gen. D. Chłapowskiego. *Biuletyn Parków Krajobrazowych Wielkopolski* 17(19): 20–26.
- KELCH A. 1852. Grundlage zur Kenntniss der Käfer Oberschlesiens etc. (Progr. 1846) Erster Nachtrag, In: Zu der öffentlichen Prüfung aller Klassen des Königlichen Gymnasiums zu Ratibor und der Entlassung der Abiturienten den 5. und 6. April ladet ergebenst ein das Lehrer-Collegium. Ratibor, 6–19 pp.
- KURZAWA J. 2002. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) Puszczy Pilickiej. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Biologica et Oecologica* 1: 157–167.
- LA MANTIA T., BELLAVISTA M., GIARDINA G., SPARACIO I. 2010. Longhorn beetles of the Ficuzza woods (W Sicily, Italy) and their relationship with plant diversity (Coleoptera, Cerambycidae). *Biodiversity Journal* 1(1–4): 15–44.
- LUSZCZAK M.J., STARZYK J.R. 1982. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) w drzewostanach Leśnego Zakładu Doświadczalnego w Krynicy (Beskid Sądecki). *Zeszyty Naukowe AR w Krakowie* 172, *Leśnictwo* 14: 109–128.
- NORBIATO M., CECCOLINI F., DOGLIOTTI M. 2015. Contributo alla conoscenza dei Coleotteri Cerambicidi del Parco Naturale delle Alpi Marittime (Coleoptera, Cerambycidae). *Quaderni del Museo Civico di Storia Naturale di Ferrara* 3: 111–118.
- OLBRYCHT T., SZEWKIENICZ A. 2013. Kózkowate (Coleoptera, Cerambycidae) nowe dla Bieszczadów i Beskidu Niskiego. *Roczniki Bieszczadzkie* 21: 373–378.
- SAMA G. 2002. Atlas of the Cerambycidae of Europe and the Mediterranean Area. Vol. 1: Northern, Western, Central and Eastern Europe, British Isles and Continental Europe from France (excl. Corsica) to Scandinavia and Urals. Kabourek, Zlín, 173 pp.
- ŚLIWIŃSKI Z. 1961. Materiały do poznania kózek Polski (Coleoptera, Cerambycidae) ze szczególnym uwzględnieniem okolic Łodzi. *Fragmenta Faunistica* 8: 597–617.
- TRELLA T. 1925. Wykaz chrząszców okolic Przemysła. Elateridae – Sprężyki, Eucnemidae – Goleńczyki, Cerambycidae – Kózki. *Polskie Pismo Entomologiczne* 4(2): 92–96.

Accepted: 7 June 2021; published: 9 August 2021

Licensed under a Creative Commons Attribution License <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>